

потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації» № 1/11479-23 від 03.08.2023 р.

3. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2019 №530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

4. Рівні підтримки для дітей з ООП: що змінюється та які виклики. URL: <https://nus.org.ua/articles/rivni-pidtrymky-dlya-ditej-z-ooop-shho-zminyuyetsya-ta-yaki-vyklyky/>

5. Як підтримати наших дітей у зіткненні з викликами війни. Порадник для батьків. Коло сім'ї: Центр здоров'я та розвитку. Львів. 2023. 33 с.

Наталія Матвєєва,
кандидат педагогічних наук, доцент
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Реалізація засадничих завдань інклюзивної освіти на сучасному етапі торкається низки аспектів, що складають її змістове наповнення. З одного боку, це взаємодія усіх учасників освітнього процесу, людський фактор, особистісні й професійні характеристики, а з іншого – цілісна підготовка закладу освіти до реалізації інклюзивного навчання: умови, створені з урахуванням потреб та можливостей учнів з порушеннями розвитку, кадрове забезпечення й співпраця з іншими освітніми закладами, громадськістю, родинами здобувачів тощо. Сьогодні система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення права кожного на освіту та її отримання за місцем проживання, потребує змін та удосконалення. Так, практика засвідчує, що з часів запровадження інклюзивної освіти в Україні й до нині актуальними залишається чимало проблем, а саме:

а) невідповідне кадрове забезпечення (відсутність необхідних фахівців команди психолого-педагогічного супроводу у школі);

б) низький рівень поінформованості учителів-практиків (про медичні показники учнів, особливості їх фізичного розвитку, сильні й слабкі сторони, умови родинного виховання);

в) неякісне виконання професійного обов'язку в силу різних причин (психологічна неготовність до роботи з дітьми з різними нозологіями, невміння та небажання працювати в умовах інклюзії, надмірна завантаженість, емоційне виснаження та ін.).

Охарактеризовані чинники впливають на якість викладання, адаптацію освітнього процесу й середовища до потреб і можливостей здобувачів освіти з особливими потребами, сприяння ефективності навчання і виховання, налагодженню співпраці з іншими педагогами, освітніми закладами, батьками. Заслужовує на увагу й те, що здійснення інклюзивної освіти в сучасних умовах зазнає неабиякого впливу воєнних подій (погане фінансування, різноманіття

учнівського контингенту, відсутність спеціальних фахівців, несприятливі психологічні умови, відсутність технічного обладнання тощо). Вважаємо, якість надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами узалежнюється політичним, економічним, суспільним, культурним рівнем розвитку нашої держави. На цьому акцентує увагу сучасний дослідник О. Заярнюк, який виокремлює три рівні чинників впливу, акцентуючи увагу на організаційних та економічних. До них, зокрема, науковець відносить:

1. Макрорівень:

- зміни й доповнення у нормативно-правовій базі України щодо здійснення інклюзивної освіти;
- суспільні зміни у ставленні до осіб з особливими потребами й створення на цій основі нового демократичного устрою;
- створення безбар'єрної соціальної інфраструктури;
- збільшення фінансування освітніх закладів з метою їх доступності кожному;
- використання економічних стимулів заохочення учителів-практиків.

2. Мезорівень:

- сприяння створенню психологічного комфорту у закладах освіти та позитивного сприймання інклюзивного навчання усіма учасниками освітнього процесу;
- використання соціально-психологічних та фінансово-економічних стимулів.

3. Мікрорівень:

- використання на практиці новітніх технологій, передових методик навчання і виховання здобувачів з порушеннями розвитку;
- створення матеріальних стимулів для учителів-практиків закладів з інклюзивним навчанням тощо [2, с. 192].

Так само якість інклюзивної освіти залежить від особливостей здійснення навчально-виховного процесу, використання новітніх педагогічних і спеціальних технологій, різного роду терапій, ігрових методів і прийомів, варіювання різних форм, методів та засобів задля підвищення мотивації до навчання цієї категорії осіб й сприяння її соціалізації та гармонійному розвитку. Особливого значення набуває командна робота фахівців закладу, які спільно укладають індивідуальну освітню програму, проектують особисту траєкторію розвитку дитини з особливими освітніми потребами, ретельно відстежують її досягнення й прогалини, коректують й створюють умови для максимально можливого наближення її рівня до нормотипових однолітків. З іншого боку, як зауважує науковець В. Гладуш: «Нині в теорії та практиці ...постає питання про те, що рівень розвитку дитини залежить не лише від якості корекційно-методичних засобів, а й від стану її внутрішнього світу, від відкритості чи замкненості щодо соціального оточення, від тих суперечностей, які призводять до відчуття неповноцінності. Тому корекційно-виховний процес має передбачати гармонійну інтеграцію школярів...» [1].

Отже, на сучасному етапі заслуговують на увагу різні аспекти, що є показовими щодо розвитку інклюзивної освіти, на кшталт:

- узгодження цілеспрямованої інклюзивної політики та її підтримка фінансовими ресурсами;
- подолання упередженого ставлення до осіб з особливими потребами;
- належна професійна підготовка керівників закладів освіти та учителів, фахівців з надання додаткових спеціальних послуг [2; 3].

Інклюзивна освіта сьогодні потребує й залежить від змін щодо змісту й організації освітнього процесу, системи цінностей закладу освіти, його та адаптації навчальних планів, системи оцінювання, позашкільної діяльності. У цілому, якість інклюзивної освіти забезпечують як створення мультидисциплінарної команди та її згуртованість, єдність вимог й виховного впливу, практична робота кожного працівника, так і цілісна підготовка освітнього закладу до здійснення інклюзивного навчання, як-от: адаптація освітнього середовища, навчальних планів, матеріалів, засобів; створення належної матеріально-технічної бази; налагодження тісних зв'язків з батьками, громадськістю, соціальними організаціями, спеціальними закладами освіти; пошук партнерів й спонсорів з метою задоволення потреб та запитів кожного здобувача освіти.

Список використаних джерел

1. Гладуш В. Інклюзивна освіта в Україні: успіхи, проблеми, перспективи. URL: <http://surl.li/hkylzn>
2. Заярнюк О. В. Інклюзивна освіта в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. URL: https://uondmr.at.ua/00/inkluzivna_osvita_v_ukrajini.pdf
3. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і практика: монографія. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2013. 292 с.

Людмила Мацук,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

МІЖНАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА СТРАТЕГІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

У сучасній глобальній парадигмі, позначеній складними соціокультурними, економічними та конфліктними ситуаціями у різних країнах світу, особливо страждають дорослі та діти з особливими потребами. Це здебільшого пов'язане з обмеженим розвитком їхніх соціальних навичок. Розв'язання означеної проблеми лежить не лише у площині міжособистісної взаємодії між усіма людьми, а і вимагає комплексного розгляду й унормованості на законодавчому рівні різних країн світу. Початком такого унормовування вважають 1960 рік, коли було опубліковано Конвенцію про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти (Convention against Discrimination in Education), що вступила в дію у 1962 році [1]. Ця Конвенція зобов'язала країни